

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในประเทศที่พัฒนาแล้วได้ใช้เทคโนโลยีดาวเทียมมาใช้ในการศึกษาให้เจริญรุดหน้ามานานแล้ว เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศญี่ปุ่น ได้ออกอากาศรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาผ่านดาวเทียม โดยจัดทำบทเรียนที่น่าสนใจในวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และภาษาต่างประเทศ ออกอากาศให้คณะอาจารย์ในสถานศึกษาทุกระดับเพื่อใช้ปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ในการศึกษา ระดับปริญญาเอกได้มีการสัมมนาของมหาวิทยาลัยต่างๆ โดยการสัมมนาดาวเทียมทั้งในสาขา วิชาสังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์และแพทยศาสตร์ สำหรับประเทศเคนาดาและประเทศออสเตรเลีย มีอาณาบริเวณกว้างใหญ่ไพศาล ชุมชนจำนวนมากกระจัดกระจายห่างไกลทำให้ยากแก่การจัดการศึกษารูปแบบธรรมดา จึงจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมบริการแก่ชุมชนที่ห่างไกล ช่วยให้ประชาชนทุกหนแห่งได้รับโอกาสทางการศึกษาเท่าเทียมกัน ประเทศเคนาดายังมีสถานีโทรทัศน์ เพื่อการศึกษาจัดรายการที่มีคุณภาพในสาขาวิชาที่มีเนื้อหาซับซ้อนยากแก่การเข้าใจออกอากาศผ่าน ดาวเทียมช่วยการสอนของครูในชั้นเรียนด้วย (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, ม.ป.ป.)

ดาวเทียมไทยคมนอกจากจะช่วยพัฒนาระบบสื่อสารและการเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลทั่วไป แล้ว ยังมีส่วนที่จะช่วยพัฒนาการจัดการศึกษาทางไกล โดยนำความรู้และการเรียนการสอนไปถึง ผู้เรียนโดยตรง โดยเฉพาะผู้ขาดโอกาสทางการศึกษาในชนบทและเป็นการเปิดโอกาสให้โรงเรียน ในชนบทที่ห่างไกลได้พัฒนาการเรียนการสอนให้เท่าเทียมโรงเรียนในเมืองได้มากขึ้น รวมทั้งเปิด โอกาสให้ประชาชนทั่วไปได้รับข่าวสารข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่าง กว้างขวาง (สัมพันธ์ ทองสมัคร, 2538)

ฉะนั้นการจัดการศึกษาโดยใช้โทรทัศน์ทางไกลผ่านดาวเทียมจึงเป็นการจัดการศึกษา ที่นำความรู้และการเรียนการสอนจากผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้นๆ ไปยังผู้เรียนใน ส่วนภูมิภาคหรือชนบทห่างไกล ทำให้ผู้เรียนสัมผัสผู้เชี่ยวชาญในการสอนและระบบการสอน ที่ควบคุมคุณภาพจากศูนย์กลาง มีโอกาสรับประสบการณ์การเรียนรู้ที่ไม่ได้ด้อยไปกว่าโรงเรียน ที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน

ดังนั้นการใช้สื่อการเรียนรู้จะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เกี่ยวข้องอาทิเช่น ผู้บริหาร สถานศึกษา ครูผู้สอนและผู้เรียนต้องมีความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งทราบบทบาทภารกิจหน้าที่ ตลอดจนแนวทางการปฏิบัติที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนการใช้สื่อการเรียนรู้ เนื่องจากสื่อการเรียนรู้

มีอิทธิพลค่อนข้างสูงต่อการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่จะแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและสามารถเชื่อมโยงแหล่งความรู้ที่อยู่ในสังคมรอบตัวมาสู่การเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างรวดเร็วและไม่จำกัด (กองการวิจัยทางการศึกษา, 2546)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพคน โดยให้คนไทยทุกคนได้รับการพัฒนาทั้งทางร่างกาย จิตใจ ความรู้ ความสามารถ ทักษะการประกอบอาชีพและมีความมั่นคงในการดำรงชีวิต ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างศักยภาพให้กับตนเองที่จะนำไปสู่ความเข้มแข็งของครอบครัว ชุมชนและสังคมไทย โดยเพิ่มจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยเป็น 10 ปี แต่การจัดการศึกษาให้ครอบคลุมครบถ้วนทุกพื้นที่ในประเทศ โดยให้มีคุณภาพทางการศึกษาของถิ่นที่อยู่ห่างไกล ชนบทและชุมชนเมืองมีคุณภาพทัดเทียมหรือมาตรฐานใกล้เคียงกันนั้นถือเป็นนโยบายที่ทุกรัฐบาลปฏิบัติตลอดมา แต่ก็ยังไม่สามารถจัดความเหลื่อมล้ำและความแตกต่างของคุณภาพทางการศึกษาให้หมดสิ้นได้

ปัจจุบันโลกได้ก้าวเข้าสู่ยุคของความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและวิทยาการสื่อสารโทรคมนาคมทั่วโลกสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างกว้างขวางทำให้ทางการศึกษาได้มีการเปลี่ยนแปลงเช่นกัน ดังนั้นทิศทางการศึกษาของประเทศไทยจะต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการศึกษาระดับนานาชาติโดยผ่านเทคโนโลยีสมัยใหม่และระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมจะเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน ด้วยเหตุผลสำคัญสามประการคือ ประการที่หนึ่ง เป็นการให้โอกาสด้านการศึกษาที่เท่าเทียมกันแก่ชนทุกหมู่เหล่า ทุกเพศวัย สถานภาพและสภาพร่างกาย ประการที่สอง อำนวยความสะดวกทั้งในแง่เวลาและสถานที่ ประชาชนสามารถเรียนรู้ได้ไม่ว่าจะอยู่แห่งไหนเวลาใดโดยไม่จำกัดอยู่เพียงในห้องเรียนเท่านั้น ประการที่สาม การศึกษาทางไกลคุ้มค่ามากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาที่จะต้องก่อสร้างโรงเรียนสังกัดและจ้างบุคลากรผู้สอน (มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม, 2547)

จากการวิจัยและรายงานการติดตามผลการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในระบบโรงเรียน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538–2540 พบว่ายังมีปัญหาในการบริหารโครงการและปัญหาในการจัดการเรียนการสอน อีกทั้งนโยบายของโรงเรียนที่ยังไม่ชัดเจนในการสนับสนุน การดำเนินงานจึงทำให้โรงเรียนที่ดำเนินการอยู่มีปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกัน (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2540)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดขึ้นตามมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นรูปแบบการบริหารการศึกษาที่มุ่งเน้นให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นหน่วยกำกับ สนับสนุน ส่งเสริมและประสานการจัดการศึกษาของสถานศึกษา หน่วยงาน องค์กรและบุคคลต่างๆ ที่จัด

การศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นไปตามนโยบายและได้มาตรฐานการศึกษา ตลอดจนอำนวยความสะดวกให้กับสถานศึกษาและหน่วยงานที่จัดการศึกษาอื่นให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างทั่วถึง มีคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา โดยมีขอบข่ายภารกิจบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่ ห้าอำเภอ ประกอบด้วยอำเภอแม่ริม อำเภอแม่แตง อำเภอสันทราย อำเภอสะเมิง และอำเภอพร้าว ซึ่งมีสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 214 โรงเรียน สถานศึกษา สังกัดเอกชน 23 โรงเรียน นักเรียนจำนวน 38,301 คน ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 2,442 คน ทั้งนี้ในพื้นที่ยังมีเด็กขาดโอกาสทางการศึกษาเนื่องจากเป็นเด็กด้อยโอกาส อยู่ในพื้นที่ ห่างไกลกันดาร (Closed Area) มีข้อจำกัดด้านการคมนาคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ ความบกพร่อง ทางด้านร่างกาย ด้านสติปัญญาและการเรียนรู้ ตลอดจนข้อจำกัดด้านการจัดบริการของรัฐที่ยังไม่ทั่วถึง ไม่สนองความต้องการ ความจำเป็นของปัจเจกชน ชุมชน ท้องถิ่น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เชียงใหม่ เขต 2, 2550)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 มีสถานศึกษาในสังกัดจำนวน 72 โรงเรียน ที่เข้าร่วมโครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ได้รับพระราชทานการศึกษาด้วยการเรียนการสอน ทางไกลผ่านดาวเทียมจากโรงเรียนไกลกังวล เป็นการช่วยขจัดปัญหาความด้อยโอกาสและความ เหลื่อมล้ำทางการศึกษา ดังนั้นโครงการนี้จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว อุปสรรค ทางการศึกษาและเป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดการเรียนให้ดียิ่งขึ้น ประโยชน์ที่ได้รับจากการ จัดการศึกษาทางไกลโดยใช้โทรทัศน์เพื่อการศึกษาผ่านดาวเทียมไม่ว่าจะเป็นระบบการศึกษา ในโรงเรียน ระบบการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยทั้งระดับก่อนวัยเรียนระดับ ประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอุดมศึกษา สามารถใช้การศึกษาทางไกลเป็นสื่อในการเรียนการสอน ทั้งเป็นสื่อโดยตรงและสื่อเสริมการเรียนการสอน ฉะนั้นการใช้สื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ครูจำเป็นต้องปฏิบัติตามขั้นตอนคือ มีการวางแผนการสอน เตรียมสื่อวัสดุอุปกรณ์ในการจัดการสอน ให้ครบถ้วน จัดการสอนตามวิธีการที่กำหนดไว้เพื่อที่จะเชื่อมโยงความรู้ระหว่างสื่อต่างๆ ให้แก่ ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้อย่างทัดเทียมเสมอภาคกัน จากแหล่งความรู้ที่มีความชำนาญการและ มาตรฐานเดียวกัน ดังนั้นระบบการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมจำเป็นต้องมีการจัดการที่เป็น ระบบ มีขั้นตอนชัดเจนและมีคุณภาพเป็นที่แน่ใจว่าผู้เรียนจะเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามมาตรฐาน ทางวิชาการเช่นเดียวกับการศึกษารูปแบบอื่น (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2540) จากรายงานวิจัย เชิงปฏิบัติการ การทดลองการจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมกรมการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 2/2539 ได้เสนอปัญหาและข้อเสนอแนะในเรื่องการจัดการ เรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมในด้านการเรียนการสอน ครูประจำกลุ่มมีประสิทธิภาพหรือ มีปัจจัยที่สำคัญอยู่ที่ครูประจำกลุ่ม ถ้าตระหนักถึงบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเอง

มีความเสถียร ตั้งใจ เอาใจใส่และรู้จักพัฒนาเทคนิคการสอนของตนอยู่เสมอจะทำให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรมีวิธีการคัดเลือกการอบรมและประเมินผลการดำเนินงานของครูประจำกลุ่มที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2539) และด้วยเหตุผลดังกล่าวรวมไปถึงยังไม่มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบของกระบวนการเรียนการสอนและบทบาทหน้าที่ของครู ด้านการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับครูที่ใช้โทรทัศน์ทางไกลผ่านดาวเทียมในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 ได้ปฏิบัติตามวิธีดำเนินการกระบวนการเรียนการสอน และบทบาทในการดำเนินการสอนของโครงการหรือไม่ เนื่องจากการใช้สื่อให้เหมาะสมกับเนื้อหา จัดกิจกรรมตามหลักสูตรและดำเนินการเรียนการสอนตามขั้นตอนกระบวนการ รวมทั้งปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเองแล้ว จะช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพยิ่งขึ้น ทั้งยังจะส่งผลถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามมาตรฐานทางวิชาการของผู้เรียนเช่นเดียวกับการศึกษารูปแบบอื่น การศึกษาในครั้งนี้ทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อนำไปพัฒนาครูผู้สอนที่ใช้โทรทัศน์ทางไกลผ่านดาวเทียมให้มีวิธีการดำเนินการเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและนำไปพัฒนากระบวนการเรียนการสอนภายในองค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาการใช้โทรทัศน์ทางไกลผ่านดาวเทียมของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 2

ขอบเขตการศึกษา

1. ประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 ที่ใช้โทรทัศน์ทางไกลผ่านดาวเทียมในการจัดการเรียนการสอน จำนวน 375 คน
2. กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 ที่ใช้โทรทัศน์ทางไกลผ่านดาวเทียมในการจัดการเรียนการสอน จำนวน 191 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

การใช้โทรทัศน์ทางไกลผ่านดาวเทียมของครู หมายถึง

1. การจัดกระบวนการเรียนการสอนของครูตามขั้นตอนดังนี้ คือ การเตรียมความพร้อมก่อนชมรายการ การศึกษาจากรายการโทรทัศน์และ ขั้นตอนหลังจากชมรายการ
2. บทบาทหน้าที่ของครู ได้แก่ การเตรียมการสอน การศึกษาจากรายการโทรทัศน์ และการปฏิบัติกิจกรรมต่อเนื่อง

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

เพื่อทราบถึงการใช้โทรทัศน์ทางไกลผ่านดาวเทียมของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 2

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved